

Minnesanteckningar: Södermanlands miljö- och klimatråd

"Södermanlands lokala värden bevaras och stärks genom enat miljö- och klimatarbete."

Tid: 5 oktober 2022

Närvarande:

Eskilstuna kommun
Trosa kommun
Region Sörmland
Strängnäs kommun
LRF Sörmland
Agro Sörmland
Flens kommun
BioDriv Öst
Skogsstyrelsen
Katrineholms kommun
Länsstyrelsen i Södermanland
Energikontoret i Mälardalen

Mötesagenda

Elkapacitet och eleffektanvändande i Östra Mellansverige, *Energikontoret i Mälardalen*

Projektet är ett region-, kommun- och näringslivsstödande arbete kopplat till elnät och kapacitet. Syfte är att hitta metoder för att motverka kapacitetsbrist genom samverkan, regioner och kommuner emellan. Projektet startades upp i början av 2022 och pågår till hösten 2023.

Kapacitet och infrastrukturen. Förbrukning och underhåll av nätet. Stort behov av el framöver men också att bygga ut näten. Behöver rusta upp det vi har för det börjar bli gammalt. Fordon och tung industri de som kommer kräva mycket framöver.

Vill ta ett bredare grepp genom projektet. Handlar väldigt mycket om samverkan för att nå bra resultat. Målen är satt med samverkan som utgångspunkt. Väldigt olika förutsättningar för kapaciteten i landet och de olika regionerna.

Aktiviteter i projektet:

- Regionens förstudie sammanfaller bra med projektet och kan på många punkter kopplas ihop.
- Regionsamverkan är viktigt, kan göra mycket på lokal nivå men regionperspektiv ger mycket vinning. Ex kopplar det till ÅFMs åtgärd BK 1 Samverkan i energiomställningen.
- Effektprognoser: Svårt för kommun att kartlägga energibehov för framtiden, ska ge stöd till det.
- SME- rådgivning: elpriser stor utmaning, arbetar fokuserat på att hjälpa dem i de stora utmaningarna. Finns en stor organisation och fler projekt för att stötta i detta och har arbetet länge med dessa frågor.
- Energitinget 22 november: tjänstepersoner inom kommuner och regioner men även företag till viss del.

Kommentar länsstyrelsen: vad det gäller tillstånd så kan flera myndigheter komma att involveras ex. länsstyrelsen. Viktigt att tänka på. Svar: Den frågan kommer tas upp på tinget.

Fråga Eskilstuna: Elområdena skiljer sig massor åt, räcker det med att få leverans från Norrland? Behöver vi inte producera mer lokalt/själva?

Svar: Svår fråga men min spaning är att nätutvecklingsprojekt är jätteviktiga, det kommer ha betydelse. Men ska vi fortsätta som vi gör eller ska vi tänka nytt? Exempel vätgas en ny möjlighet.

Kommentar Agro Sörmland: lantbrukare omfattas inte i små företag, men de har en viktig roll och en viktig aktör att ha med i tankarna i alla fall. Svar: de är jätteviktiga att samverka med. Vi kan inte ge statsstöd till den målgruppen. Men Energikontoret har en större roll och de kan få stöd från energi- och klimatrådgivare till exempel.

Kommentar LRF- den gröna sektorn kan bidra i energifrågorna. LRFs energipaket tips att titta på det framöver, gröna näringarna kan producera lika mycket som kärnkraften. [PM:et](#) finns på LRFs webbplats.

Förstudie om regional energiomställning, *Region Sörmland*

Region Sörmland tog under våren 2022 fram en förstudie om Region Sörmlands arbete och roll i energiomställningen, men också andra aktörers roller. Studien omfattar områdena kapacitetsbrist i elnäten, lokal produktion av el samt industrins ökande behov av biogas inklusive produktion. Syftet med studien är att öka kunskapsnivån kring vilka insatser på kort och lång sikt som är viktiga och vilken roll Region Sörmland kan ha. Utifrån rapporten kommer nu Region Sörmland utveckla arbetet i dialog med andra.

För 1,5 år sedan började de fundera mer kring energifrågan, elfrågor, effekt etc. med det var ett område som vi inte arbetat med tidigare men där vi ser att vi kan arbeta mer.

Studien visar var regionen skulle kunna göra mest nytta. Har också tittat på energi- och klimatstrategin om var vi behöver jobba. Kommit fram till att regionen kan ta en del olika roller. Vägleda och facilitera, ta fram och sprida kunskap (ex testbäddar för att prova ny teknik), påverkansarbete samt att vara en förebild som stor aktör och fastighetsägare. Tagit fram kartläggning kring roller utifrån fokusområden, om var de kan göra bättre/bäst insatser. Kopplar till ÅFM på fler områden. Samkordinerades under processen med att ta fram ÅFM åtgärderna.

Det som sker framöver: försöker arbeta in aktiviteterna i formella dokument som finns, ingen särskild handlingsplan för energifrågorna.

Regionalhandlingsplan för näringslivet, många av dessa frågor går att få in i det arbetet. Regional samhällsplaneringshandlingsplan, där finns också självklara aktiviteter.

Fråga Strängnäs. Har handlingsplanerna gått ut till kommunerna för remiss? Svar: Regional samhällsplanering haft dialog under lång tid. Näringslivet varit på remiss.

Vi måste förbättra vår elproduktion, gränsland mellan lokal och regionalnät som det finns störst kapacitetsbrist. Stora el-parker svårt att ha nät som fungerar för dem, de är byggda för något annat, att el kommer utifrån.

Regionen tar vi också fram ett hållbarhetsprogram, kopplar särskilt till hur vi kan vara en bra förebild.

Fråga: hur bråttom upplever regionen och energikontoret att det är? Svar: På sätt och vis jättebråttom, men det är ett långsiktigt problem vi ska lösa. Men vi får inte göra fort och fel, vi ska göra saker på rätt plats. Vi har ju inte brist på el i Sverige men det finns en brist på vissa ställen. Vi kanske behöver göra prioriteringar.

Kommentar Energikontoret: får inte bygga ut nätverk förens det efterfrågats. Det behöver göras beställningar innan det byggs nytt. Effektprognoser viktigt för att besvara den frågan.

Kommentar Eskilstuna: i Holland var de snabba när Ukrainakriget bröt ut, de agerade och tog beslut och levererar idag gas till andra EU-länder. Näringslivet vill vara snabba, ex polarbröd producerar egen el andra är senare på bollen, exempel Pågen.

Kommentar länsstyrelsen: När vägledning tas fram är det bra att samordna i det.

Lägesrapport kring Skogsprogrammet, Länsstyrelsen i Södermanland

Genomgång av status för Regionalt Skogsprogram. Det finns nu en beslutad handlingsplan. Sedan några år tillbaka har planen arbetats fram i samarbete mellan

länsstyrelsen, Region Sörmland och Skogsstyrelsen för att samarbeta kring skogens roll. Handlingsplanen är konkret men inget som ska vara färdigt 2030, utan mer som riktlinjer för hur vi ska arbeta. Syftar till att skapa bred, framtidsytande samverkan genom konstruktiv dialog om skogens betydelse för Södermanland. Vi har ett väldigt bra samarbete kring detta. Arbetet ska bidra till det nationella skogsprogrammets vision *Skogen, det gröna guldets, ska bidra till jobb och hållbar tillväxt i hela landet och till utvecklingen av en växande bioekonomi.*

Finns en referensgrupp som fungerar väldigt bra, det är många aktiva organisationer som ger stöd och efterfrågar.

Olika kopplingar till ÅFM och vattenförvaltningens åtgärdsprogram och strategiska insatser har kartlagts.

Åtgärdsprogram för Södermanlands miljö (ÅFM), Länsstyrelsen i Södermanland

Utvärdering av arbetsprocessen med ÅFM

Under våren skickades enkätfrågor ut till de som deltagit arbetet med att ta fram åtgärder. Tre olika grupperingar fick svara på frågorna, ordförande och sekreterare, deltagare i arbetsgrupperna samt miljö- och klimatrådets medlemmar.

Frågorna för ordförande och sekreterare: Bra att det varit från olika organisationer (tre av fyra grupper), det har gett olika perspektiv som varit värdefullt. Det har även varit bra att det var en chef som haft ordförandeposten (tre av fyra grupper) även om det var en utmaning på grund av tidsbrist.

Frågor arbetsgrupperna: positivt att ta fram åtgärder gemensamt i länet (93 %) och 60 % anser att det fått lyfta åtgärder som de ser behov av att genomföra tillsammans med andra i länet. Att gemensamt ta fram åtgärder har varit kunskapsberikande, synergier har hittats mellan deltagare och det kan bli mer genomförbara åtgärder med fler perspektiv.

Frågor miljö- och klimatrådet: höga siffror på att rådet bidragit i processen med att ta fram åtgärdsprogrammet och att det fått regional förankring samt att det varit bra att ha fått återkoppling från arbetsgrupperna på rådets möten.

Några sammanfattande punkter/lärdomarna som togs upp var:

1. Starkare styrning från länsstyrelsen, återkommande kommentar, till exempel kring fokusområden, vilka åtgärder som borde finnas med och i prioritering av dem. Men viktigt att det också fångas upp behov och intressen från de som ingår i arbetet.
2. Tapp av nyckelpersoner lett till problem. Alltid en utmaning när det sker men det kan ses över om det går att ha en bättre strategi kring när sådant händer.

3. Ordföranden och sekreterare mer vägledning och tid att diskutera tillsammans innan arbetet påbörjas i de olika arbetsgrupperna. Nu blev det ganska så snabbt efter de utsågs arbete i de olika grupperna. Bra om de kan prata ihop sig lite mer innan.
4. Tydligare information och strukturering av hela arbetsprocessen i startskedet av arbetet, nu blev det frågor som dök upp under processen som fick lösas/besvaras då. Dock att det är svårt att undvika helt då det är en lång process med många inblandade, svårt att se allt vid uppstart.
5. Informationen behöver upprepas under arbetets gång. Viktigt då det är många som endast är involverade liten del av sin arbetstid.
6. Särskilda kompetenser och bredd i arbetsgrupperna kan efterfrågas mer tydligt från länsstyrelsen i uppstartskedet. Kan också bidra till att det blir lättare att leda arbetsgruppen för ordförande och sekreterare.
7. Förankring med politiken kan ses över. Om det är bättre att lägga upp den på något annat vis än som nu gjordes.

Kommentarer: Bra att lyfta detta, att det gjorts en utvärdering, och såklart går det alltid att förbättra saker.

Agro Sörmland: viktigt att det ska gå att lägga till aktivister under perioden som uppfyller målområdena. Har sagts förut men säger det igen.

Fastställande av åtgärdsprogrammet- beslutspunkt

Genomgång av vilka åtgärder som prioriterats fram under förankringsrundan.

39 åtgärder finns nu med i programmet. 18 organisationer står bakom och för många av åtgärder är det 5-6 st. eller fler som sagt att de deltar. Programmet kommer gå att följas vi webbverktyget Åtgärdswebben. Alla åtgärder kommer inom kort att finnas inlagda där och det är också där som den årliga uppföljningen läggs in.

Framöver kommer det hållas ett lanseringsmöte, den 26 oktober, öppet för de som är intresserade. Anmälan till mötet behöver göras. Dagen efter, den 27 oktober, hålls ett informationsmöte för de som ska arbeta med åtgärderna, huvudansvariga och medverkande. Skypeinbjudan har gått ut till berörda. På det mötet tas mer detaljer upp om hur arbetet ska startas upp etcetera.

Rådet var eniga och beslutade om det nya åtgärdsprogrammet.

Regeringens energibesparingsuppdrag till Länsstyrelserna, *Länsstyrelsen i Södermanland*

Uppdraget består av två delar; Statliga myndigheter ska rapportera sin elanvändning samt redovisa vilka åtgärder som har vidtas för att minska elanvändningen. Andra delen handlar om att Länsstyrelserna ska erbjuda stöd till kommuner och regioner i fråga om energibesparingsåtgärder. Del två presenterades i mer i detalj under mötet.

Stöd till kommuner och regioner. Mer information och arbetssätt från Energimyndigheten och LEKS är under framtagande.

I elområde fyra sker det en hel del kring frågan redan. De ska kartlägga vad som är samhällsviktigt verksamhet till exempel. Gränssnitt mot beredskap för styrel-åtgärder vid elbrist – vad är samhällsviktig verksamhet egentligen.

Vi behöver kartlägga vilket stöd kommuner och regioner behöver, Chalmers är med på nationell nivå. Länsstyrelsen i Södermanland har tagit fram en arbetsgrupp för hur vi ska arbeta, samt beslutat att vi ska använda de nätverk som finns och inte skapa något nytt. Exempel MKR, kommun och regionordföranden, nätverket för miljö- och klimatsstratger.

Hör av er till länsstyrelsen miljömålssamordnare om ni har idéer om vilket stöd och arbetssätt som behövs.

Energimyndigheten har lanserat en sparkampanj men ännu ej byggt upp en rapporteringsstruktur.

Strängnäs kommun: elektrifiering har skett mycket i kommunerna, det är viktigt att vi gör rätt insatser och inte går ”tillbaka” i utvecklingen vad det gäller elektrifiering.

Nej, absolut. Vad det handlar mer om hur vi kan minska effekttoppar och var vi kan göra bäst insatser.

Energi-och klimatrådgivarna har tex. en viktig roll i arbetet.

Kommentar Trosa: rådgivarna har mycket att göra, men har tyvärr aldrig känts som en prioriterad fråga från regeringens.

Kommentar Energikontoret: försöker hantera resursbristen genom att ex. ge stöd till rådgivarna eller mer riktat stöd till SME.

Kommentar LRF: inom Greppa näringen finns det mycket bra rådgivning, men svårt att hitta de som kan ge rådgivningen.

Aktuellt från alla

Strängnäs kommun: Revidera sin översiktsplan och tittar mycket på landsbygdsfrågorna (jordbruksmark med särskilda värden) i och med det. Mycket komplexa frågor. Någon gång nästa år som vi fattar beslut om den. Tagit fram en koldioxidbudget sedan tidigare och har nu gått vidare för se hur vi ska klimatredovisa. Tittar på hur vi ska göra det genom GHG- protokollet. Otroligt mycket administration och svårt att hinna med all dokumentation.

Skogsstyrelsen: Skogsprogrammet såklart strakt engagerade i det arbetet.

Strategin om Hjälmarelandskapets lövskogar är beslutad och antagen (en revidering beslutades under pompa och ståt i september av Länsstyrelser, SKS och kommuner kring Hjälmaren). Nu under senare delen av hösten kommer SKS att som en aktivitet kopplat till strategin, anordna en skogsdag med tema lövskog. Strategin ska få upp arealen med lövskog både i produktions- och miljösyfte

Återvätning av skogslandskapet – avtal med markägare (som NVA) Nyköpingsåarnas vattenvårdsförbund bra samarbete i arbetet. Handlar om att plugga igen diken för att bygga upp torvmarker. Förmodligen kommer arbetet fortsätta nästa år.

På höstens möte med det skogliga rådet i länet (fredag 7/10) var temat klimatanpassat skogsbruk, vilket tog upp förändring i kopplingen till klimatförändringar och hur skogsbruket kan anpassas. 32

Energikontoret i Mälardalen: Har fullt upp och prioriterar befintliga projekts verksamhet med fokus på [målgruppen SME](#). Om ni har forum där näringslivskontakter kan fångas upp, hör av er till Energikontoret.

Vi gör vad vi kan för att avlasta och stärka energi- och klimatrådgivarna - för att möta det ökade behovet av rådgivning. Vi prioriterar att ge stöd till våra [ägarkommuner i deras energiarbete](#).

Energikontoren i Sverige [kraftsamlar nationellt för att bistå i aktuell energikris](#).

Länsstyrelsen i Södermanland: NMA- för första gången när vi våra satta mål för hur mycket biologisk mångfald vi skyddar inom naturvården, beslutat om 10 reservat. Men just nu är vi försiktiga med att skydda granskog.

Stadsbidragssäsongen, igång, olika bidrag. Dricksvattensstöd har vi fått mer än vad som är avsatt för Sörmland egentligen, för att andra län inte kan göra av med dem.

Lokala vattenvårdsprojekt (LOVA)- bidrag går att söka fram till den 1 december. Kan exempel handla om att fånga upp fosfors och kväve.

Lokala naturvårdsbidrag (LONA), kan exempelvis handla om att finansiera pollinerande ängar, våtmarker mm.

Klimatklivetansökningsomgången gick ut i september, hur det blir med stödet framöver är oklart i nuläget. Mer information kommer senare i år.

Risk för kemikaliebrist för vattenrening på grund av kriget i Ukraina, har dock inte sett några minskningar i leverans. Men finns en del oro kring svavelklorid som kan komma att minska. Nationell samordning hos Länsstyrelserna för detta, Västernorrland anordnar möten som följer läget varannan vecka. Tagit fram en mall för hur vi snabbt kan ändra tillstånd om man inte får tag på kemikalier. De stora verken har också börjat titta på andra metoder.

Några avloppsreningsverk som behöver byggas om i länet, det behöver prioriteras också för att klara uppdrag i åtgärdsprogrammet som regeringen fastställt för att nå vattendirektivets mål fram till 2027.

Katrineholms kommun: projekt som är genomfört och som fortsatt pågår är reduktionsfiske i Spetebysjön. Renar vatten och ger klarare sikt, såg resultat redan första fisket för 1,5 år sedan. Utfört ytterligare fiske nu i somras.

Samarbetsprojekt kommunens VA-bolaget och Amazon kring en våtmark vid Jula, för att ta hand om dagvatten. Dagvatten är en stor fråga i Katrineholm.

Ny översiktsplan har påbörjats, och vad allt det innebär, antas hösten 2024.

Fått en ny samhällsbyggnadschef.

Eskilstunas kommun: Klimatplan sedan tidigare, nu ersätter ett klimatprogram. Inkl. hela kommunen förtag etc. Men den har lagts på vänt pga. valet.

Deponi Lilla Nyby, håller på att sluttäckas. Inte så mycket användningsområden, för sådana deponier. Hittills har vi byggt en solcellsanläggning på 2 MW och ska bygga ut den, 15 fotbollsplaner, till 15 MW. De ska sedan dela upp det i småposter för att kunna sälja. Intresserade ska kunna köpa in sig på 20-delar, utifrån watt. Bra sätt att använda området på. Utmaning med kabel som behöver anpassa dock.

I Skogstorp bygger det kommunala bostadsbolaget flerbostadshus i trä. Kompletteras med solcellsanläggningar och batterier. Sker enligt ägardirektiv som finns.

Satt tak på ytterligare en isplan, för att kunna användas vid alla väder. Det finns önskemål om att lägga is när det inte är säsong. Det är fruktansvärt dyrt men tittar just nu på att de kan installera solceller och batterier för att kunna möta efterfrågan om is större delen av året.

Agro Sörmland: Tre projekt att ta upp; *Self sustainable farm*, handlar om ett totalt cirkulerade energisystem. Projektet ska titta på solpaneler stående på åkermark samtidigt som produktion av grödor sker, till att titta på energiomvandling och lagring, samt tillverkning och nyttjande av växtnäring.

Mer vall: affärsdriven odlingsmodell för att etablera gräs i områden med huvudsaklig av

stråsåd. Projektet ska mäta och värdera vallens förmåga till kolinlagring, ökad biologisk mångfald samt jordhälsa och bygga en affärsmodell som genererar marknadsdriven ekonomisk ersättning till lantbrukaren för insatsen.

Framtidens viltförvaltning, avslutas i december, ingår i Skogsprogrammet där Agro Sörmland är aktör genom referensgruppen. Målet är att öka kunskap och vilja till samarbete inom klövviltsförvaltningen och formulera 5 konkreta insatser som kan bidra till ökad samsyn och balans. Samordnare för ett regeringsuppdrag med liknande inriktning som Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har ska delta vid workshop i december. Kul att Sörmlands arbetssätt lyfts på nationell nivå.

Tipsar om skogskonferens [”En hållbar och lönsam skogsproduktion”](#) den 15 november, i Katrineholm.

Region Sörmland: Styrande dokument; den 27 sep beslutade fullmäktige om den reviderade Regionala utvecklingsstrategin. Fem inriktningar med grund i Agenda 2030 målen. På nästa regionala utvecklingsnämndemöte, kommer handlingsplan för skogsprogrammet att tas upp.

BioDriv Öst: Tillhandahåller expertkompetens för transportsektorns omställning. Långt kvar innan målen för transportsektorn nås, därför två stora projekt på gång inom området. Fortsättning på projektet [Fossilfritt 2030](#) där 50 offentliga aktörer samverkar storregionalt. Ger viktigt stöd i tider av höga drivmedelspriser och ger tydlig [ökad andel förnybart drivmedel](#). Strängnäs och Eskilstuna har varit med i storregionala gemensamma upphandlingar för att få ner inköpspriset på elbilar, vilket har gett [goda resultat](#). Ett exempel på en ny aktivitet i projektet handlar om att stärka krisberedskapen genom att skapa synergier mellan transportsektorns omställning och ett stärkt totalförsvaret. Arbetar med frågor som resiliens i ladd- och tankinfrastruktur för tillgång till drivmedel även i kris, ex solceller på mackar etc.

Det andra projektet har fokus på näringslivets omställning, i första hand industrin samt privata transportköpare och transportsäljare. Handlar om att i första hand ställa om till el, vätgas och biogas samt jobbar med synergier däremellan. Hör av er om ni är intresserad!

LRF Södermanland: Bioenergi stort inom LRF just nu. Haft seminarier under sommaren och i höst tar vi fram en policy om solceller på åkermark.

Viltfrågan stor, omsorgsgrupper inom LRF indikerar mycket klövvilt och rovdjur, tyvärr pratar många om pratar om nedläggning i dessa områden. Blir det inga betesdjur i dessa marker så växer det igen.

Biologisk mångfald mycket på agendan också just nu, restaurering inom EU (EU restoration law) antal mål som sätts för att restaurera natur, LRFs ståndpunkt att vi också behöver se till andra samhällsnyttor.

Kommunala planer- hur tänker man kring vatten och miljöfrågor- LRF finns som stöd och för diskussioner. Läger man ihop det här så blir det mycket, behöver prata mer över

kommunala gränser. Vi behöver en samordnad bild över hur mycket mark som finns. En intressant fråga att lyfta också är hur mycket man kan producera inom sitt egna lokala område.

Våtmarksträff förra veckan som NVVF och LST, LRF och SKS många lantbrukare som var på plats. Positivt möte.

Tipsar också om att läsa LRFs [PM om energiproduktion i de gröna näringarna](#).

Trosa kommun: Biologisk mångfald, börjat anlägga blomsterängar som kommer kompletteras med bi-hotell framöver. Mycket populär insats bland medborgarna.

Hotellen ska vara kopior av kända byggnader i kommunen.

Åtgärder för vandringshinder i Trosaån, snart klart. Inte billigt, 17 miljoner när vi är klara men fått stöd med ca 5-6 miljoner.

Har inte så bra reningsverk i kommunen, ska bygga ledning till Himmerfjärdsverket i Sorunda, finns en avsiktsförklaring på plats för detta, stor komplicerad fråga som fått vänta tills nu efter valet. Men nu kan projektering påbörjas.

Askö-laboratoriet fyllde 60 år i somras, de ser lite hopp för Östersjön. De har bytt lite fokus i sin forskning från utsjö (Landsort) och börjat titta mer på kustzonerna som behöver ses över och de vill börja samarbeta kring detta bl.a. restaurering av havsvikar.

För kommunen är det alltid aktuellt med vattenfrågor.

Håller också på att ta fram en energiplan som ska vara klar i början av nästa år.

Slut på mötet